

СТАНОВИЩЕ

На представения дисертационен труд

„Професиите "Медицински фелдшер" и "Лекарски асистент" в България - историческо развитие, съвременно обучение и реализация."

от **Пенка Петкова Врачева** - докторант на самостоятелна форма на обучение към Катедра „Социална медицина и здравен мениджмънт” – Медицински факултет към Тракийски университет – Стара Загора по научна специалност

„Управление на здравните грижи”, професионално направление 7.4, „Обществено здраве” от област на висше образование: **7. Здравеопазване и спорт**

от **проф. д-р Юлияна Крумова Маринова, дм**

Ръководител катедра по Социална медицина и здравен мениджмънт,
Медицински факултет, Тракийски университет – Стара Загора

Настоящото становище представям в качеството си на член на Научното жури, назначено със Заповед № 2566/31.10.2017 г. на Ректора на Тракийски университет – Стара Загора и решение на Факултетния съвет на Медицински факултет (протокол № 8/24.10.2017 г.) за провеждане на процедурата по защита на дисертационния труд на **ас. Пенка Петкова Врачева** - докторант в самостоятелна форма на обучение по научна специалност Управление на здравните грижи, професионално направление 7.4 Обществено здраве, област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт към Катедра „Социална медицина и здравен мениджмънт” на Медицински факултет, Тракийски университет – Стара Загора. Дисертационният труд е одобрен и насочен за публична защита с решение на разширения катедрен съвет към Катедра „Социална медицина и здравен мениджмънт”, Медицински факултет към Тракийски университет – Стара Загора.

Представените **документи** по процедурата са в пълно съответствие с изискванията и са отлично подредени.

Кратки биографични данни за докторанта ас. Пенка Петкова Врачева:

Пенка Петкова Врачева завършва ИПЗК „Христина Хранова“ – гр. Стара Загора с базова квалификация медицински фелдшер като първенец на юбилеен випуск 1987 г. Има дългогодишен професионален опит, основно в областта на училищното здравеопазване. От 2015 г., след успешно издържан конкурс, е избрана за асистент в катедра „Здравни грижи“ на МФ, ТрУ – Стара Загора, зачислена за докторант в самостоятелна форма на обучение към катедрата по Социална медицина и здравен мениджмънт – МФ, ТрУ – Стара Загора.

Пенка Врачева последователно развива и усъвършенства своите професионални умения и квалификация. Притежава ОКС „бакалавър“ по Управление на здравните

грижи, придобита в ТрУ, МФ – гр. Стара Загора през 2009 г. и ОКС „Магистър“ по Управление на здравните грижи – МУ, ФОЗ – гр. Пловдив през 2011 г.

Тя е дългогодишен регионален председател на практикуващите в област Стара Загора специалисти с квалификация „Фелдшер“ към СМФ в България, председател на синдикална организация към КНСБ на „Здравните специалисти в училищно и детско здравеопазване“ в Стара Загора. Има редица участия в работни групи в МЗ с цел реализация на проект „Лекарски асистент“.

Общо описание на дисертационния труд: Представеният за оценка дисертационен труд отговаря на изискванията, посочени в Закона за развитие на академичния състав и Правилника за неговото приложение. Съдържа 295 стандартни машинописни страници, от които:

- Заглавна страница, използвани съкращения и съдържание – 5 страници (стр. 1-5);
- Въведение - 3 страници (стр. 6-8);
- Глава първа: Литературен обзор – 46 страници (стр. 9-54);
- Глава втора: Цел, задачи и методика на проучването – 13 страници (стр. 55-67);
- Глава трета: Резултати и дискусия – 204 страници (стр.68-271);
- Глава четвърта: Изводи, препоръки и приноси – 9 страници (стр. 272-280)
- Използвана литература: – 15 страници (стр. 281-295);
- Приложения (извън номерацията на дисертационния труд).

Дисертационният труд е онагледен с 51 фигури и 28 таблици. Книгописът включва 209 литературни източника, от които 132 на кирилица, 56 на латиница и 21 интернет ресурса.

Темата на дисертационния труд: „Професиите "Медицински фелдшер" и "Лекарски асистент" в България - историческо развитие, съвременно обучение и реализация” е особено актуална за нашето съвремие, правилно формулирана, отразява целта на научното проучване.

Литературният обзор е разработен в две основни направления: професия „Лекарски асистент“ международен опит и развитие и концепция „Лекарски асистент в България“ и обхваща една пета от дисертацията. Първото направление е представено два раздела: научни изследвания в областта и перспективи в развитието на професия лекарски асистент. Второто направление е структурирано в три раздела: обучение на студенти от специалност ЛА в ТрУ, МФ – Стара Загора; SWOT анализ на провежданото обучение и законодателна рамка и статут на професия лекарски асистент в България. Обзорът е прецизно написан, отразява задълбочено познание на докторантката по обсъжданите проблеми. Давам висока оценка на тази част от дисертационния труд, в която проличава: висока информираност по изучавания проблем; умение за боравене с литературни източници; високо чувство за отговорност и коректност на цитирането; умение за критично обсъждане и изразяване на собствена позиция. Така изкристализират: **актуалността на темата** на дисертационния труд при нарастваща обществена значимост на тази проблематика в процес на непрекъснато реформираща се здравна система и задълбочаващ се дефицит на кадри.

Цел, задачи, и методика на проучването: Целта на дисертационния труд е формулирана точно и ясно: „*да се проучи възникването, развитието и реализацията на кадрите с професионална квалификация медицински фелдшер като български опит,*

настоящото състояние и перспективност в обучението и реализацията на лекарските асистенти като техни последователи“. **Задачите** са добре дефинирани и пряко свързани с поставената цел. Издигнати са **три работни хипотези**. **Методиката** на собствените проучвания е описана изчерпателно и добросъвестно. Научното наблюдение включва **методически подходи** на: **исторически метод** и **социологически метод**, приложен в две емпирични социологически изследвания: полустандартизирано интервю лице-в-лице с медицински фелдшери и със студенти от специалност „Лекарски асистент“. Изготвеният **оригинален инструментариум** е апробиран в съответствие с изискванията на добрата практика при социалните емпирични изследвания. Въпросниците за полустандартизираните интервюта са обсъдени на заседание на Комисията по етика на Медицински факултет и са приложени към дисертацията. Спазени са основните принципи на ЕСИ за анонимност и доброволност на участието. Цялата официална документация, свързана с получаване на достъп до информация, е приложена към дисертационния труд. **Статистическа обработка и анализ:** описани са добросъвестно в дисертацията. Приложените подходи на анализ са съобразени с вида на изследването и подробно описани от докторантката.

Резултатите и дискусия: Представени са прецизно в най-обширната част от дисертацията в три раздела, съответно на трите проучвания:

✓Възникване и развитие на професия „Медицински фелдшер“ в България от 1878 г. до наши дни – историческо изследване;

✓ЕСИ на професионалния път, реализация, обучение и удовлетвореност на фелдшерите през погледа на практикуващите в условията на реформиращо се здравеопазване кадри;

✓ЕСИ на избора на специалност и нагласите за професионална реализация и продължаващо обучение на студентите от специалност „Лекарски асистент“, катедра „Здравни грижи в МФ на ТрУ – гр. Стара Загора.

Като цяло, спрямо тази част от дисертацията, давам положителна оценка за добросъвестното и коректно описание, анализ и синтез на научна информация, както в историческото изследване, така и при боравенето с ПСИ в двете ЕСИ.

Изводи, препоръки и приноси:

Изводите от дисертационния труд са представени в **15 пункта**, съответно на поставените задачи и максимално синтезират изведените такива от представените резултати и обсъждане от трите собствени проучвания.

Приносите във връзка с дисертационния труд са представени от докторантката в 6 пункта, като такива с познавателен, теоретико-методологичен и проложно-практически характер. Приемам приносите по начина, по който са представени.

Приемам **препоръките**, както са формулирани.

Във връзка с дисертационния труд докторантката ас. Пенка Петкова Врачева представя **4 публикации** в пълно съответствие с изискванията за изпълнение докторската програма.

Авторефератът е разработен на 59 страници, правилно структуриран, написан с ясен и точен език, съдържа основните резултати от собствените проучвания, списък на научните публикации във връзка с дисертационния труд и резюме на английски език.

Лични впечатления: Имам отлични лични впечатления за ас. Пенка Петкова Врачева от съвместната работа с нея. Тя е отговорна към изпълняваните задачи, упорита, добросъвестна, трудолюбива.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Давам **положителна оценка** на представения от **ас. Пенка Петкова Врачева** - докторант на самостоятелна форма на обучение към Катедра „Социална медицина и здравен мениджмънт” – Медицински факултет към Тракийски университет – Стара Загора, дисертационен труд на тема: **„Професиите „Медицински фердшер“ и „Лекарски асистент“ в България – историческо развитие, съвременно обучение и реализация”**. Представеният за оценка дисертационен труд представлява цялостна, оригинална разработка, която определено притежава достойнствата на завършен научен труд, за който бих искала да подчертая: неговата актуалност; задълбочен литературен обзор; прецизен методически подход с приложение на исторически и социологически метод с използване на собствен инструментариум за самостоятелно провеждане на 144 полустандартизирани интервюта в две ЕСИ; добросъвестно и коректно представяне, анализ и обсъждане на резултатите от собствените проучвания; коректно изведени изводи, препоръки и приноси.

Давам своя положителен вот **„ДА”** и препоръчвам на Уважаемото научно жури да гласува **ЗА присъждане на образователната и научна степен „Доктор” на Пенка Петкова Врачева** по научната специалност **„Управление на здравните грижи”**, професионално направление **7.4, „Обществено здраве”** от област на висше образование **7. Здравеопазване и спорт.**

14.11.2017

гр. Стара Загора

Изготвил становището:

проф. д-р Юлияна Крумова Маринова, дм